

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ УЧНІВ
З ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «ЗДОРОВ'Я, БЕЗПЕКА ТА ДОБРОБУТ»
5-9 класи НУШ**

Нормативна основа: наказ МОН України від 04.05.2026 № 722 (чинна редакція); наказ МОН України від 14.08.2026 № 1427; Державний стандарт базової середньої освіти; практичний путівник МОН «Соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь: як оцінювати в НУШ» (2025); чинні модельні навчальні програми інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» для 5-6 і 7-9 класів.

Предметні критерії є методичною деталізацією загальних критеріїв наказу МОН № 722 з урахуванням специфіки соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі. Вони можуть застосовуватися незалежно від обраної модельної програми, а конкретний зміст завдань і очікувані результати мають відповідати навчальній програмі закладу освіти.

Для інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» оцінювання орієнтується на 3 групи результатів: ГР1 «Безпека. Уникання загроз для життя власного та інших осіб, прийняття рішень з користю для власної та громадської безпеки»; ГР2 «Здоров'я. Турбота про особисте здоров'я. Аргументований вибір здорового способу життя»; ГР3 «Добробут. Підприємливість та етична поведінка для поліпшення добробуту».

Важливий нюанс ГР: у Державному стандарті соціальна і здоров'язбережувальна галузь містить 4 групи обов'язкових результатів, але в галузевих критеріях вони перерозподілені у 3 групи оцінювання. ГР1 інтегрує безпекові результати та прийняття рішень; ГР2 зосереджується на здоров'ї; ГР3 - на добробуті, підприємливості й етичній поведінці. Безпека є наскрізною складовою й може проявлятися також у завданнях ГР2 та ГР3.

На 2026/2027 н. р. за наказом МОН № 1427 індекси ГР у класному журналі не є обов'язковими, а за семестр виставляють одну оцінку з предмета / інтегрованого курсу. Водночас ГР залишаються корисною рамкою для планування завдань, формувального зворотного зв'язку та діагностики навчального поступу.

1. ЗАГАЛЬНІ ПРЕДМЕТНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Під час визначення рівня досягнення результатів навчання враховуються п'ять інтегрованих показників наказу № 722: когнітивні процеси, навчальна діяльність, самостійність, комунікація та взаємодія, частота й стабільність вияву сформованих умінь. Для курсу особливо важливі практикозорієнтовані рішення у життєвих ситуаціях, причинно-наслідкове мислення, критична робота з інформацією, безпечна та етична поведінка, самозарадність, співпраця й відповідальне ставлення до власного та суспільного добробуту.

Бал / рівень	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву умінь
1 / початковий	Розпізнає окремі знайомі поняття, сигнали небезпеки, приклади здорової або етичної поведінки; уявлення про причини, наслідки та ризики фрагментарні.	Виконує лише окрему найпростішу дію за безпосереднім показом або зразком: називає небезпеку, обирає очевидно безпечний варіант, знаходить просту інформацію.	Працює тільки за постійної покрокової допомоги; не може самостійно визначити послідовність дій чи обґрунтувати вибір.	Відповідає окремими словами або короткими фразами; до обговорення і спільної роботи долучається після спонукання.	Уміння проявляються поодинокі, лише у дуже знайомій ситуації та за значної підтримки.

Бал / рівень	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву умінь
2 / початковий	Відтворює невелику частину інформації про безпеку, здоров'я чи добробут; розрізняє окремі правильні й ризиковані дії, але пояснення неповні.	Виконує просте завдання за зразком: добирає правило до ситуації, упорядковує 1-2 кроки алгоритму, знаходить явну відповідь у короткому тексті або схемі.	Потребує постійної інструкції та контролю; може завершити окрему дію після підказки.	Дає коротку відповідь на конкретне запитання, реагує на позицію інших, але аргументація майже відсутня.	Уміння виявляються епізодично, переважно під час повторення знайомого алгоритму.
3 / початковий	Відтворює основні факти й правила у знайомій темі; встановлює окремий очевидний зв'язок «причина - наслідок».	За зразком виконує просте ситуаційне завдання, називає основні кроки безпечної дії, розпізнає приклад здорового вибору або відповідального споживання.	Потребує значної допомоги, але після пояснення може виконати знайому послідовність дій.	Формулює просте судження, бере участь у парній чи груповій роботі за визначеною роллю.	Уміння проявляються час від часу в типових і добре відпрацьованих ситуаціях.
4 / середній	Відтворює основний зміст теми, розпізнає типові ризики, чинники здоров'я, потреби й ресурси; пояснює прості наслідки вибору.	Виконує типові завдання за наданим алгоритмом: аналізує нескладний кейс, застосовує правило, читає просту інфографіку, бюджет або пам'ятку.	Частину роботи виконує самостійно, у складніших кроках потребує допомоги або уточнення.	Бере участь в обговоренні, дотримується правил взаємодії, висловлює просту позицію без розгорнутої аргументації.	Уміння проявляються у типових ситуаціях, але ще нестабільно.
5 / середній	Застосовує знання в знайомій життєвій ситуації, розрізняє альтернативи, визначає одну-дві переваги, ризики або наслідки.	Виконує типові практикозорієнтовані завдання: добирає безпечну стратегію, оцінює звичку для здоров'я, планує просту ціль чи витрати за заданими умовами.	Переважно працює за відомим алгоритмом; ситуативно звертається по допомогу.	Пояснює вибір 1-2 аргументами, слухає інших, виконує визначену частину спільної роботи.	Уміння проявляються періодично й достатньо впевнено в знайомих ситуаціях.
6 / середній	Встановлює очевидні причинно-наслідкові зв'язки, порівнює кілька варіантів дій, прогнозує	Самостійно виконує більшість типових завдань, працює з нескладними текстами,	Самостійність достатня у знайомих ситуаціях; допомога потрібна переважно	Підтримує діалог, аргументує простими доказами, коректно взаємодіє в групі та бере	Уміння регулярно виявляються в типових навчальних і змодельованих

Бал / рівень	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву умінь
	найближчі наслідки для безпеки, здоров'я або добробуту.	даними, пам'ятками й кейсами, формулює практичний висновок.	для нового або багатокрокового завдання.	відповідальність за свою частину роботи.	життєвих ситуаціях.
7 / достатній	Аналізує ситуацію за кількома параметрами, визначає чинники ризику й захисту, причини та наслідки, відокремлює суттєве від другорядного.	Розв'язує практичний кейс за самостійно обраною послідовністю, використовує інформацію з кількох джерел, складає план, алгоритм або модель рішення.	Переважно працює самостійно, перевіряє окремі кроки, звертається по допомогу лише за потреби.	Аргументує позицію, дотримується етичної й ненасильницької комунікації, конструктивно співпрацює.	Уміння стабільно проявляються в типових ситуаціях і частково переносяться на нові.
8 / достатній	Порівнює альтернативи, оцінює ймовірні наслідки, критично аналізує інформацію, рекламу або поради щодо безпеки, здоров'я та добробуту.	Виконує комплексні типові завдання, створює обґрунтовану пам'ятку, план здоров'язбережувальної дії, бюджет, проєктну пропозицію або безпековий алгоритм.	Самостійно організовує роботу й коригує її після зворотного зв'язку.	Порівнює різні позиції, наводить доречні аргументи, шукає спільне рішення, поважає особисті межі й різноманітність.	Уміння стабільно виявляються у більшості типових та окремих змінених ситуацій.
9 / достатній	Аналізує багатофакторні ситуації, прогнозує коротко- й середньострокові наслідки, перевіряє надійність джерел і виявляє маніпулятивні повідомлення.	Самостійно розв'язує ситуаційні завдання з елементами невизначеності, обґрунтовує вибір дій, пропонує профілактичні заходи або реалістичний план поліпшення добробуту.	Працює самостійно у типових та частині нетипових ситуацій, аналізує власні помилки й уточнює рішення.	Ініціює змістовне обговорення, аргументовано захищає позицію, конструктивно реагує на заперечення.	Уміння проявляються постійно в типових ситуаціях і достатньо впевнено - у нових.
10 / високий	Узагальнює інформацію з різних джерел, інтегрує безпекові, здоров'язбережувальні, соціальні, фінансові та етичні аспекти проблеми.	Розв'язує складні практикозорієнтовані завдання, самостійно добирає інструменти, створює проєкт, план дій або систему рекомендацій і пояснює критерії вибору.	Самостійно планує та контролює діяльність, передбачає ризики, ефективно розподіляє час і ресурси.	Організовує конструктивну взаємодію, аргументує доказами, враховує потреби й безпеку інших, сприяє спільному рішення.	Уміння систематично виявляються у типових і багатьох нетипових ситуаціях.

Бал / рівень	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву умінь
11 / високий	Критично оцінює суперечливу інформацію, ризики й невизначеність, порівнює сценарії, виявляє приховані наслідки та етичні дилеми.	Виконує складні дослідницькі, проєктні та ситуаційні завдання, пропонує кілька можливих рішень, аргументовано обирає оптимальне й оцінює його наслідки.	Самостійно планує, моніторить і коригує роботу, обґрунтовує зміни стратегії.	Фасилітує співпрацю, коректно працює з конфліктом позицій, надає конструктивний зворотний зв'язок.	Уміння стабільно й усвідомлено проявляються в типових і нетипових ситуаціях.
12 / високий	Системно аналізує складну нову ситуацію, синтезує дані, оцінює взаємозалежність безпеки, здоров'я та добробуту, формулює доказові й етично виважені висновки.	Самостійно моделює нестандартну проблему, розробляє та обґрунтовує ефективну стратегію, оцінює ризики, ресурси, наслідки й критерії успіху, пропонує вдосконалення.	Повністю самостійно організовує діяльність, здійснює самоконтроль і рефлексію, визначає подальші кроки розвитку.	Ініціює інклюзивну й відповідальну взаємодію, переконливо аргументує, поважає межі компетентності та за потреби визначає необхідність звернення до дорослих або фахівців.	Уміння системно, стабільно й гнучко переносяться на нові та невизначені життєві контексти.

2. КРИТЕРІЇ ЗА ГРУПАМИ РЕЗУЛЬТАТІВ

ГР1 - БЕЗПЕКА. Уникання загроз для життя власного та інших осіб, прийняття рішень з користю для власної та громадської безпеки. Оцінюються: розпізнавання небезпек і чинників ризику; прогнозування наслідків; вибір альтернатив; застосування безпекових алгоритмів; готовність діяти в межах власної компетентності; цифрова, побутова, дорожня, соціальна, громадська та воєнна безпека; базові дії першої допомоги лише у безпечній навчальній симуляції відповідно до програми.

Бал / рівень	Критерій досягнення ГР1
1 / початковий	За значної допомоги розпізнає окремий очевидний сигнал небезпеки або небезпечний предмет / дію; не може самостійно пояснити ризик чи визначити послідовність безпечних дій.
2 / початковий	За підказкою відрізняє безпечну дію від явно ризикованої, називає одну просту заборону або правило; виконує окремий крок алгоритму лише під контролем.
3 / початковий	У знайомій ситуації за зразком визначає джерело небезпеки та відтворює просту послідовність дій; знає, що в небезпечній ситуації потрібно звертатися по допомогу до дорослих / відповідних служб.
4 / середній	Розпізнає типову небезпечну ситуацію, називає основну причину або можливий наслідок, застосовує запропонований безпековий алгоритм у знайомому кейсі.

Бал / рівень	Критерій досягнення ГР1
5 / середній	Обирає з кількох варіантів більш безпечну дію, пояснює один-два можливі наслідки, пропонує простий спосіб запобігання ризику; дотримується правил безпеки під час навчальної симуляції.
6 / середній	Самостійно аналізує типову ситуацію за схемою «передбачай - уникай - дій», упорядковує основні кроки реагування, визначає, коли діяти самостійно, а коли необхідно звернутися по допомогу.
7 / достатній	Визначає джерела й чинники ризику, встановлює причинно-наслідкові зв'язки, прогнозує найближчі наслідки, добирає профілактичні дії та аргументує безпечний варіант поведінки.
8 / достатній	Порівнює кілька стратегій, оцінює їх за критеріями безпеки для себе й інших, адаптує відомий алгоритм до змінених умов, у навчальній симуляції діє послідовно й без створення додаткового ризику.
9 / достатній	Аналізує складнішу ситуацію з кількома ризиками, визначає пріоритети, прогнозує коротко- й середньострокові наслідки, перевіряє інформацію про небезпеку та обґрунтовує план реагування.
10 / високий	Оцінює імовірність і тяжкість ризиків, планує профілактику, добирає ресурси й способи комунікації, координує безпечні дії в межах визначеної ролі та пояснює межі власної компетентності.
11 / високий	Розв'язує багатофакторні безпекові кейси з невизначеністю, зіставляє альтернативні сценарії, виявляє маніпулятивні або недостовірні повідомлення, пропонує обґрунтований і реалістичний план дій.
12 / високий	Самостійно моделює нестандартну безпекову ситуацію, системно оцінює ризики для особистої й громадської безпеки, визначає пріоритет захисту життя і здоров'я, створює доказову стратегію профілактики та реагування і критично оцінює її обмеження.

ГР2. ЗДОРОВ'Я. ТУРБОТА ПРО ОСОБИСТЕ ЗДОРОВ'Я. АРГУМЕНТОВАНИЙ ВИБІР ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Оцінюються не особисті медичні показники учня, а навчальні результати: розуміння фізичного, психічного й соціального здоров'я; аналіз чинників ризику та захисту; профілактичне мислення; критична оцінка інформації про здоров'я; навички самопомогти в межах віку та програми; відповідальне ставлення до особистих меж, взаємин, цифрового балансу, харчування, рухової активності, сну та інших складових здорового способу життя.

Бал / рівень	Критерій досягнення ГР2
1 / початковий	За значної допомоги розпізнає окремий приклад гігієни, здорової звички або чинника, що може впливати на самопочуття; пояснення значення майже відсутнє.
2 / початковий	Обирає серед запропонованих прикладів окремі корисні для здоров'я дії, відтворює просте правило за підказкою, але не пояснює взаємозв'язок між вибором і наслідками.
3 / початковий	За зразком називає основні складові здорового способу життя, виконує просте завдання про режим, гігієну, рухову активність, харчування чи емоційне самопочуття; висновок формулює з допомогою.

Бал / рівень	Критерій досягнення ГР2
4 / середній	Пояснює простий зв'язок між звичкою / умовою та здоров'ям, розпізнає типовий чинник ризику або захисту, застосовує відоме правило в знайомій ситуації.
5 / середній	Порівнює два варіанти поведінки та аргументує більш здоровий вибір, складає просту пам'ятку або план за заданими критеріями, розрізняє очевидно надійну й сумнівну пораду.
6 / середній	Самостійно аналізує типову ситуацію, визначає кілька чинників, прогнозує найближчі наслідки, пропонує реалістичну стратегію підтримання здоров'я і знає, коли потрібна допомога дорослого чи фахівця.
7 / достатній	Пояснює взаємозв'язок фізичного, психічного та соціального благополуччя, визначає фактори ризику й захисту, використовує доказові аргументи та добирає практичні профілактичні дії.
8 / достатній	Критично аналізує рекламу, дописи, поради або інфографіку про здоров'я, перевіряє джерело, відрізняє факт від маніпуляції, складає реалістичний план / рекомендації з урахуванням індивідуальних відмінностей.
9 / достатній	Аналізує ситуацію з кількома взаємопов'язаними чинниками, прогнозує наслідки різних рішень, обґрунтовує способи збереження особистих меж, психоемоційного благополуччя, цифрового балансу та здорової поведінки.
10 / високий	Узагальнює дані з кількох надійних джерел, створює доказовий профілактичний продукт або проєкт, оцінює ризики й можливі бар'єри та пропонує реалістичні шляхи їх подолання.
11 / високий	Критично оцінює суперечливі твердження про здоров'я, розрізняє наукові дані, припущення та псевдонаукові твердження, враховує невизначеність і етичні аспекти, не переходячи до самодіагностики чи діагностування інших.
12 / високий	Системно аналізує складну здоров'язбережувальну проблему, інтегрує фізичні, психічні, соціальні й середовищні чинники, формулює доказові, безпечні та нестигматизувальні рекомендації, оцінює їх межі й визначає ситуації, що потребують професійної допомоги.

ГР3. ДОБРОБУТ. ПІДПРИЄМЛИВІСТЬ ТА ЕТИЧНА ПОВЕДІНКА ДЛЯ ПОЛІПШЕННЯ ДОБРОБУТУ

ГР3 охоплює ширше, ніж лише «гроші»: ініціативність, відповідальне використання ресурсів, фінансову грамотність, свідоме споживання, планування цілей, профорієнтацію, роботу в команді, волонтерство, соціальні ініціативи, етичну взаємодію, екологічну відповідальність і здатність створювати цінність для себе та спільноти.

Бал / рівень	Критерій досягнення ГР3
1 / початковий	За значної допомоги розпізнає окремі поняття «потреба», «ресурс», «дохід / витрата», «відповідальна поведінка»; не пояснює їх взаємозв'язку з добробутом.
2 / початковий	За підказкою відрізняє потребу від окремого бажання, обирає очевидно етичну дію або простий спосіб ощадливого використання ресурсу; виконує частину завдання за зразком.

Бал / рівень	Критерій досягнення ГРЗ
3 / початковий	За зразком складає простий перелік витрат / ресурсів, називає одну ціль, виконує визначену роль у групі, дотримується базових правил етичної взаємодії.
4 / середній	Пояснює простий зв'язок між рішенням, ресурсами та добробутом, читає нескладний бюджет, чек, цінник або інформаційне повідомлення, розпізнає очевидну ознаку нераціонального чи неетичного вибору.
5 / середній	Планує просту ціль або покупку за заданими умовами, порівнює кілька варіантів за ціною / користю / етичністю, виконує свою частину спільної роботи та пояснює вибір.
6 / середній	Самостійно складає простий план використання часу, коштів чи інших ресурсів, визначає пріоритети, розпізнає базові ризики шахрайства або імпульсивного споживання, пропонує відповідальне рішення.
7 / достатній	Формулює досяжну ціль і кроки її реалізації, аналізує зразок бюджету або фінансового документа, враховує потреби, обмеження й ризики, конструктивно співпрацює для спільного результату.
8 / достатній	Критично оцінює рекламу, фінансову / споживчу інформацію, порівнює пропозиції, розпізнає ознаки шахрайства, планує ощадливий і етичний вибір, пропонує волонтерську або соціальну ініціативу.
9 / достатній	Аналізує альтернативні способи досягнення цілі, моделює бюджет / ресурсний план, оцінює ризики та наслідки, враховує екологічний і соціальний вплив, аргументує відповідальну споживчу або підприємливу поведінку.
10 / високий	Розробляє проєкт чи ініціативу з метою, етапами, ролями, ресурсами, бюджетом, ризиками й критеріями успіху; обґрунтовує користь для особистого та / або суспільного добробуту.
11 / високий	Оптимізує план за умов обмежених ресурсів, оцінює фінансові, соціальні, репутаційні й етичні ризики, взаємодіє зі стейкхолдерами, пропонує способи врегулювання суперечностей і підтримання сталості результату.
12 / високий	Самостійно створює комплексну підприємливу або соціальну ініціативу, системно оцінює потреби, ресурси, ризики, сталість та етичні наслідки, аргументує рішення доказами й пропонує механізми моніторингу та вдосконалення.

МЕТОДИЧНІ ОРІЄНТИРИ ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ

1. Не зводити оцінювання до механічного відтворення правил. Для курсу пріоритетні життєві кейси, ситуативні завдання, дискусії, аналіз медіаконтенту, проєкти, моделювання рішень і практичні безпечні тренування.
2. ГР1, ГР2 і ГР3 взаємопов'язані. Одне комплексне завдання може містити результати кількох ГР; до початку роботи вчитель визначає, які результати та за якими критеріями оцінюються.
3. У безпекових завданнях оцінюється правильність розпізнавання ризику, логіка вибору, послідовність алгоритму, пріоритет захисту життя та вміння вчасно звернутися до відповідних дорослих / служб. Небезпечні дії не відпрацьовують «реально» - лише у безпечній симуляції або на дозволених тренажерах.

4. Елементи першої допомоги оцінюють тільки в межах навчальної програми й безпечної симуляції: розпізнавання ситуації, виклик допомоги, правильна послідовність дозволених дій, дотримання власної безпеки. Учень не повинен виконувати дії, що виходять за вікову підготовку або створюють ризик.
5. Не оцінюються як навчальний результат стан здоров'я учня, маса тіла, зовнішність, діагнози, медичні показники, особисті харчові звички, сімейні обставини, пережиті травматичні події або інші приватні дані. Оцінюються знання, аналіз, рішення й уміння працювати з нейтральними / змодельованими ситуаціями.
6. Теми психічного, репродуктивного та соціального здоров'я подаються без стигматизації та примусу до саморозкриття. Учень має право не повідомляти особистий досвід; для оцінювання доцільні гіпотетичні кейси, аналіз інформації та моделювання безпечної комунікації.
7. У ГРЗ не можна оцінювати рівень матеріального забезпечення сім'ї або реальні сімейні доходи / витрати. Для фінансової грамотності використовують модельні бюджети, умовні кейси, відкриті дані та задачі з заданими параметрами.
8. Підприємливість - це не лише комерційна діяльність. Оцінюються ініціативність, планування, відповідальність, робота з ресурсами, фінансова й споживча грамотність, командна взаємодія, профорієнтація, волонтерство, соціальна та екологічна відповідальність.
9. У роботі з інформацією про здоров'я, безпеку, фінанси та добробут важливо оцінювати перевірку джерела, розрізнення фактів і реклами / маніпуляцій, актуальність і доказовість. Використання ШІ допускається лише за умовами конкретного завдання; оцінюється особистий внесок, перевірка результату й академічна доброчесність.
10. Для учнів з ООП критерії можуть бути адаптовані відповідно до індивідуальних навчальних цілей і визначених пристосувань, без зниження вимог до безпеки. Форма відповіді може бути альтернативною: усною, візуальною, практичною, цифровою тощо.
11. Помилка в термінології або оформленні не повинна автоматично нівелювати правильно сформоване рішення. Водночас помилка, що змінює безпековий зміст і може призвести до небезпечної дії, є суттєвою та має враховуватися під час визначення рівня результату.
12. Відповідно до наказу № 1427 поточні оцінки фіксують у журналі без обов'язкового індексування ГР, а семестрову оцінку виставляють одну з курсу. Вчитель може зберігати оцінювання за ГР як внутрішній діагностичний інструмент.

НОРМАТИВНІ ТА МЕТОДИЧНІ ДЖЕРЕЛА

1. Наказ Міністерства освіти і науки України від 04.05.2026 № 722 «Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів» (чинна редакція).
2. Наказ Міністерства освіти і науки України від 14.08.2026 № 1427 «Про затвердження Рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 5-9 класів закладів загальної середньої освіти».
3. Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898 (зі змінами), додатки 15-16 - соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь.
4. МОН України. «Соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь: як оцінювати в НУШ» - практичний путівник, 2025.
5. Чинні модельні навчальні програми «Здоров'я, безпека та добробут. 5-6 класи (інтегрований курс)» та «Здоров'я, безпека та добробут. 7-9 класи (інтегрований курс)», рекомендовані МОН України.